



Svatý Jan Křtitel de la Salle
(Podle původní malby z r. 1734.)

K. B. H R O C H

SVATÝ JAN KŘTITEL
DE LA SALLE

1936

VÍTĚZOVÉ OLOMOUC

Nr. 7200

IMPRIMATUR

Olomucii, die 4. Maii 1936.

Dr. Joannes Martinù,

Vicarius generalis.

Profesoru
ARNOŠTU BISOVI,
Škol. br., provinciálovi a visitátorovi
československé provincie
Školských bratří
vděčně připisuje ‘
autor

Bůh všechno stvořil, všechno zachovává a spravuje. Neustále trvá zájem Boží o svět, neustále je celý svět Bohem spravován. To je Bohovláda, na jejímž právním podkladě nezmění ani písmenky žádná revoluce, to je království Boha, které trvá bez zření na to, pro které státní formy se rozhodnou lidé na některém čtverečném metru zeměkoule.

Zrcadlem zájmu Božího o svět jsou světci. Jejich nejvlastnější funkcí, která nemůže být od nich odňata, jest býti učiteli lidstvu. Význam dobrého učitele přerůstá rozsah jedné generace. Význam světce přerůstá daleko dobu, kdy kanonisačním procesem byl vzbuzen zájem o jeho život po celém světě. Aktualnost světců se periodicky vrací. Od r. 1895, kdy se v našich zemích objevil životopis tenkrátě bl. Jana Křtitele de la Salle jako překlad Fr. Tatera z německého díla dr. Bedřicha J. Knechta, uplynulo teprve 40 let. Ale tato krátká doba stačila nás přesvědčiti svým zvýšeným ruchem pedagogickým a umocněným zájmem o otázky výchovy rodinné i školní, že je potřebí stále se vracet k osobě velikého světce a zakladatele řádu Školských bratří.

Boží Prozřetelnost chce nám jeho životem zvláště v dnešní době ukazovati, že ti, kteří spravedlnosti vyučují mnohé, budou se stkvíti jako hvězdy na věčné časy. (Dan. 12, 3.)

Chce nás učiti jeho zkušenostmi, abychom pro materiální zájmy a hospodářské výhody nezaprodávali neustále potřebnou péči o řádnou výchovu, abychom se nedávali zastrašovat neúspěchy a s výbrojí odhodlanosti překonávali všechny překážky stavící se nám v cestu.

Chce nás přesvědčiti, že působivá výchova nesmí býti řetězem zavěšeným ve vzduchu, jehož články jsou nakaženy malomocenstvím prvního, nýbrž že silou její a také chválou musí býti Hospodin (2 Mojž. 15, 2).

Život každého člověka lze sevřít do dlaně dvou letopočtů, z nichž první znamená radost narození a druhý zármutek smrti. I lidský život světců má tyto dvě meze, ale přelévá se jako rozvodněná bystřina daleko za druhou, aby svlažoval úhory budoucnosti.

Sv. Janu de la Salle byl vymezen časový úsek 1651—1719, tedy 68 let pozemského života, který. promítnut hranolem naší touhy učiniti z něho studnici vylévající mnohé vody do ulic našeho všedního života (Přísl. 5), jeví se nám jako trojvrstvé spektrum typických období přípravy, pronásledování a smrti, která jest vítězstvím.

Nic velkého neroste bez přípravy, často dlouhé a hložím věčené. V životě Kristově vidíme dětství zachycené jen několika a takřka mžikovými snímky slov evangelistů a pak dobu přípravy na veřejné vystoupení až do 30. roku.

Období přípravy nesmí být podceňováno jako zbytečné a nesmí být ani snižováno těmi, kdo mají v něm úlohu vůdců, na pouhé odříkávání tak často se měnících vzorců a zaklínacích formulí vědy.

Dobrá příprava znamená více. Rodiče musí o svém dítěti vědět víc, než že má právě roztrhané botky, nebo že potřebuje novou tužku do školy; jejich péče o dítě se nemůže vyčerpávati jen přehrabováním v účtech za hmotné potřeby. Rodiče se musejí zmocniti celého života dítěte, všeho, čím se dítě charakteristicky projevuje a pak mohou být nazváni také vychovateli. Stejně je tomu ve škole. Učitelství vyžaduje především znalost psychologického podkladu výchovy, kterým jest neumělost lidské přirozenosti fysicko-psychické. Učitel musí vědět dříve než začne poučovat děti, jak se drží pero, že podkladem výchovy jest uzpůsobiti nerozhodné a neurčené schopnosti k určitému druhu činnosti. Musí si být vědom, že výchova nenahrazuje u dítěte přirozenost. Výchova ji přijímá v jejich hlavních sklonech a pomáhá pouze, aby se upevnily v dítěti lepší sklony a aby nabyly vrchu. Výchova se nesmí omeziti, aby řídila a uzpůsobovala dobré vlastnosti pou-

ze jediné mohutnosti a soustavně zanedbávala ostatních. (H. D. Noble O. P.) Období přípravy je období setby. Podle toho, s jakou rozvahou byla setba provedena, bude se sklízet.

Jan de la Salle pocházel ze šlechtické rodiny. Praděd jeho získal v Remeši blízko slavného biskupského chrámu veliký dům, který svou pamětní deskou podnes hlásá, že se tam 30. dubna 1651 narodil z rodičů Ludvíka de la Salle, královského rady u vrchního soudu v Remeši, a Nikolly, roz. Moetové de Brouillet, velký zakladatel kongregace Školských bratří. Rodičové jeho nebyli však ani tak hrdi na šlechtictví, jako jsou na ně hrdy dějiny. Věděli, že důležitější než šlechtictví rodem je šlechtictví srdcem. Za největší povinnost považovali střežití bedlivě křesťanský charakter rodiny. Dnes, kdy tolik jiných starostí považují naše rodiny za důležitější, ba nejdůležitější, je dobře upozorniti na tuto pošetilost. bez které je marné všechno upoceně pachtění po titulech a úřadech a penězích, protože nepřinese ani slávy ani štěstí. Rodiče Janovi věděli, že nejkrásnější umění, ke kterému jsou všechny rodiny povolány, je žít křesťansky.

Proto měli odvahu mít sedm dětí, z nichž Jan byl prvorozený. Zajisté nešlechtické, nemoderní a nepokrokové jednání, pro něž nemá pochopení dnešní doba, která se žene za požitky, prchá však před povinnostmi.

Při všech starostech, které si vyžádala výchova tolika dětí, nezapomínali rodiče Janovi zejména na skutky křesťanského milosrdenství, pamětlivi slov Písma sv.: Lámej chléb svůj tomu, který lační, nuzné a pocestné uváděj do svého domu, uvidíš-li nahého, přioděj ho a tvůj bližní neujdiž tvé pozornosti (Isaiáš 58).

Válka v Champagni, hlad, nemoci a loupežnictví způsobovaly dosti bídy, kterou léčila štědrost Ludvíka de la Salle a jeho choti.

Dětství je dobou hry, a nešťastné dítě, které je o hru oloupeno. Jen nerozum rodičů může dítě nu-

titi do předčasné vážnosti, jen nedostatek citu pro dítě může je odváděti k zájmu dospělých, který není vždy zájmem dětí. Jak mile na nás na př. působí, vidíme-li v pokojíku sv. Terezie od Dítka Ježíše hračky, se kterými si hrávala. Nezapomínejme, že i světci byli dětmi a že jako děti si hráli. Toto poznání nám ujasní vztah ke světcům, který bývá zatemňován přesyceným zdůrazňováním toho, čím se snad někteří světci od obyčejných lidí lišili. Jan de la Salle stavěl si rád kapličky a dělal oltářičky, rád si hrál na kněze a napodoboval obřady.

Tyto hry se vyskytují u dětí i dnes a prozrazují často náklonnost ke kněžství. Rodiče někdy vidí v tomto dětském napodobení obřadů profanaci. Kdyby všechny skutky dospělých byly konány s takovou čistotou úmyslu, jako jsou tyto dětské hry u oltářičků, žili by všichni lidé stále v posvěcující milosti. Později poslouchal Jan velmi rád úryvky ze životů svatých. Tato četba skoro vymizela z našich rodin, ačkoliv je jisto, že právě pro výchovu doma i ve škole měly by býti denně zařazovány před modlitbou přiměřené výňatky ze životopisů světců, doprovázené výkladem a aplikací.

V osmi letech se stal Jan zpěvákem v kostele sv. Hilaria a od té doby často spěchával do kostela třeba jen na okamžik, aby se tam pomodlil před oltářem P. Marie nebo na hrobě sv. Remigia.

V devíti letech vstoupil Jan na studie do vyššího učiliště, založeného r. 1554 remešskou universitou. Prospíval, hospodaře dobře vlohami, ze kterých svou pílí mnoho vytěžil. To jsou dvě podmínky úspěšného studia: vlohy a píle. Tu bych poukázal na jednu věc, která je ve výchově velmi nebezpečná. Žák s velkými vlohami a třeba malou pílí bývá učitelům daleko sympatičtější než žák s menšími vlohami, který musí vynakládati daleko větší píli než žák nadaný. Toto měřítko neodpovídá spravedlnosti a zbytečně zatvrzuje žáka méně nadaného proti lidem i Bohu. Člověk si nedává sám vlohy, schopnosti, ani si neurčuje jejich míru. Jsou nestejně hřivny na

dání. Ten, kdo víc dostal, má také víc vyzískat. Učitelé by nikdy neměli odsuzovati žáka s menšími schopnostmi, ale velikou pílí, protože správně hospodaří se svěřenou hřivnou, lépe než ten, kdo veliké své nadání neumocňuje žádnou nebo jen nepatrnou pílí.

Přišel čas, kdy se měl Jan rozhodnouti pro nějaké povolání. Rodiče by byli rádi viděli, kdyby jejich prvorozenec se věnoval podle tehdejšího zvyku státní službě. Jan však chtěl býti knězem.

Tu si rodiče uvědomili, že plány lidské ustupují před plány Božími. Vždyť všechna jejich dosavadní péče o Jana, jejich výchovné snažení bylo vlastně součástí tohoto vyššího plánu, sami byli ve službách Stvořitelových, a proto se smířili s Janovým rozhodnutím.

Pokorné jejich podrobení úradkům Prozřetelnosti zůstalo vzorem pro všechny naše křesťanské rodiny, ukazujíc jim, že, má-li milost působiti, nesmíme posunovati do popředí své prázdné nic a jeho nápady, byť se nám zdály sebe rozumnější a praktičtější.

Nesmíme se rouhat, když Bůh kruší naši lidskou vypočítavost, když škrtá naši ekonomii, se kterou jsme si chtěli zahospodařiti pro sebe něco ze schopností nebo z času, domnívajíce se, že jsou naše. Nepodrobíme-li se dobrovolně, pak nám nezbývá než víra v slepou náhodu a její rozmary nás přivedou k sebevraždě nejdříve duchovní a pak tělesné.

Dne 11. března roku 1662 přijal ještě ne zcela jedenáctiletý Jan tonsuru a stal se klerikem. Zřekl se všeho, aby získal vše. Proto požehnané působení jeho řádu trvá od pokolení do pokolení.

Dříve než vstoupil Jan do kněžského semináře, stal se po přání kancléře remešské university Petra Dozeta jeho nástupcem v úřadu kanovníckém. Šestnáctiletý jinoch vstupuje do řady 56 kanovníků katedrály remešské. Je v tom vždycky veliké nebezpečí, dostává-li se mladému člověkovu hodnosti spojené se značným příjmem a nevelkými povinnostmi. Ani fialové roucho kanovnícké nemůže samo o sobě ni-

koho ochrániti před svodem k rozmařilému a pol-
dlnému životu, ve kterém tak snadno utone kaž-
vznešenější myšlenka. Ale Jan vyhledával při svě-
úřadu tu stránku, která bývá opomíjena: totiž po-
vinnosti, a snažil se je konati s pokornou svědomi-
tostí.

Dokončiv gymnasijní studia a dvouletý běh filo-
sofický, nabyt po výborně složené zkoušce roku 1669
hodnosti magistra a rok nato se svolením rodičů
vstupuje do kněžského semináře u sv. Sulpicia v Pa-
říži, aby tu pokračoval jak ve studiu vědeckém, tak
v duchovním životě.

Život v ústraní. Může býti dobrou přípravou na
budoucí veřejné působení? Na jedné straně se bo-
juje proti výchově seminární a internátní, na druhé
straně se světskými institucemi horlivě tato výchova
kopíruje.

Je-li některá výchova internátní, nemusí již proto
být absolutně dobrá. Špatné vedení může zničit vše-
chny přednosti, vyplývající z její povahy. Seminární
internátní výchova je jaksí rozšířenou výchovou ro-
dinnou, kde otce zastupuje správa hospodářská a
matku vedení duchovní. Není-li tu vzájemný poměr
rodičů k dětem a dětí k rodičům, užívá-li se tu me-
tod, ke kterým by rodiče nikdy nesáhli, není divu, že
si i chovanci osvojují způsoby, které se na hodné děti
nesluší.

Vnější pořádek a ukázněnost musí mít oporu ve
vnitřní kázni a v pořádku mysli i srdce každého cho-
vance. Nadpřirozené prostředky výchovné nesmějí
ustupovati do pozadí před chvilkovými nápady a
rozmary, má-li se dařiti opravdovému sebepoznání-
které je branou k poznání jiných lidí. V této době
pilných studií nebyl Jan ušetřen bolestných zkou-
šek. Roku 1671 zemřela mu matka a rok nato otec.
Jan byl nyní hlavou rodiny a jeho péči bylo svěřeno
šest nezaopatřených sourozenců.

Není divu, že Jan za těchto okolností zapochybo-
val o svém kněžském povolání. Neměl ještě žádných
svěcení, nebyl ničím vázán, a zdálo se mu, že ho Bůh

smrti otcovou a matčinou volá do světa, aby si založil domácnost a staral se o sourozence. Příbuzní utvrzovali v něm toto přesvědčení a snažili se ho odvrátit od stavu duchovního.

V této tísní obrátil se Jan k Bohu. Konal osmidení duchovní cvičení, které mu znovu objasnilo jeho kněžské povolání.

Pak už nezakolísal a pokračoval na vytčené dráze. S houževnatostí pracoval na svém duchovním životě v letech, která jsou pro mladého člověka nejobtížnější, poněvadž smyslnost se snaží strhnouti na sebe všechnu vládu. Jan věděl, že nad ní nezvítězí bez tuhého boje, ve kterém zbraněmi mu byly zejména půst a újma spánku. Aby přemohl svou ospalost, klečival často při modlitbě na ostrých kamenech a na svém psacím stole si udělal takové opatření, že čelem narazil na ostré hřeby, když naklonil hlavu k usnutí.

Na Bílou sobotu roku 1678 přijal kněžské svěcení a druhého dne slavil v remešské katedrále svou primici.

Bývá zvykem, že při této příležitosti dostávají novosvěcenci vzácné dary od svých příbuzných a přátel. Janu Křtiteli se dostalo osm dní po vysvěcení daru velmi pozoruhodného. P. Roland odkázal mu tovaryšstvo sester Ježíškových, které měly za úkol vyučovati malé i větší dívky. V té době četl de la Salle právě Demiovy „Domluvy“, které ho rozněcovaly pro veliké dílo výchovy chudých dětí. Přijal proto Rolandův dar, zjednal sestřám přízeň arcibiskupa Letelliera a opatřil jim královské výsadní listiny, aby se mohly klidně a bezstarostně věnovati velikému dílu výchovy chudých dívek.

„Přál bych si, aby ve škole vanul duch náboženský, nadpřirozený tak, aby děti učíce se čísti a psáti, vzdělávaly se na dobré křesťany. Dnes přicházejí všechny třídy dětí do škol, ale tam nevládne nadpřirozený duch křesťanský. Proto se nedivme, že později jen málo jich žije po křesťansku. Má-li býti škola s užitkem pro křesťanství, musíme míti učitele, kteří by pracovali ve svém úřadě jako apoštolé a ne

jako dělníci, kteří pracují za mzdu a pokládají svůj stav za bídné řemeslo, aby si opatřili živobytí. Rád bych žebral dům od domu, abych opatřil pravému učiteli výživy, a žádal bych podobně jako sv. František Xaverský ode všech universit v království mužů, kteří by chtěli jíti ne do Japanu nebo do Indie kázat pohanům, nýbrž kteří by se chtěli oddat křesťanské výchově mládeže. Vzdělávati dobré učitele je nepochybně užitečnější a záslužnější dílo pro Církev, než kázati po celý život s nejznamenitějších kazatelen v největších městech. Kdyby kněz, jenž má vědomosti svatých, stal se učitelem, zasloužil by si tím své svatořečení. Nejlepší, největší a nejslavnější učitelé Sorbonny nebyli by k tomu dosti dobrými. Protože jsou farní školy chudé a řídí se chudými. domníváme se, že na tom nezáleží. A přece je to jediný prostředek vyplnění nepravost a rozšíření ctnost a vyzýváme celý svět, aby vynalezl cestu lepší. Myslím, že kdyby dnes přišli do Francie sv. Pavel a sv. Diviš, přede všemi jinými úřady by vyvolili úřad učitelský. Křesťanskými školami se připravují srdce, aby přijímala na kázáních slovo Boží. Škola je noviciátem křesťanství, seminářem všech seminářů.“

Tato slova Bourdoise, přítele sv. Vincence z Pauly a zakladatele družin sv. Sulpicia, z dopisu Olierovi našla šťastně svého muže, který by je roztavil láskou k dětem a vlil v kadluby nesmrtelných činů. Byl to Jan de la Salle, kterého si Bůh krok za krokem připravoval k provedení velkého plánu.

V červnu roku 1679 seznámil se u brány kláštera sester Ježíškových se dvěma muži. Přicházeli z Rouenu a měli v Remeši založiti školu pro chudé hochy. Podobné chudinské školy trvaly v Rouenu již přes 100 let. Starší byl Adrián Nyel, mladší byl jeho pomocník. Jan se jich ujal, vyslechl jejich plány, přijal je do vlastního domu, pečoval o jejich výživu a pomohl jim vybudovati školu u Dorignya, faráře u sv. Mořice. Několik měsíců nato založila bohatá vdova paní de Croyere rovněž svobodnou školu chlapeckou ve farnosti sv. Jakuba a odkázala jí 10.000

franků. Učitele pro tuto školu připravil Nyel, udržující čilé styky s kanovníkem de la Sallem. Nyel však při všech svých dobrých osobních vlastnostech nebyl schopen řídit množící se sbor učitelů. Byl plně zaměstnán cestováním a novými podniky, takže hrozila zkáza krásnému dílu.

V té době se ujal Jan rázně tovaryšstva. Najal za své peníze pro učitele zvláštní dům blízko svého, aby je mohl častěji navštěvovati a posílati jim pokrmy. Pospolitý život bez pravidel je vždycky zdroj zmatků. Jan proto dal učitelům některá pravidla: kdy mají vstávat, kdy se modlit, kdy pečovat o své zotavení a kdy jít spát. Sám dohlédal, aby předpisy byly zachovávány, a nařídil, aby učitelé kromě mše svaté a školy trávili celý den ve svém domě.

Tato opatrnost byla ovocem jeho duchovního života. ve kterém se od útlého mládí cvičil a zdokonaľoval. Věděl, že pořádek je největší nepřítel d'áblův a zachovávání řádu nejlepší zbraní proti příležitosti ke hříchu.

Při této péči o Nyelovo tovaryšstvo nezanedbával Jan svého studia. Dosáhl roku 1681 hodnosti doktorské. odsoudiv při své doktorské disputě směle a odvázně bludy jansenistů.

Ani ve zpovědnici nebyl cizincem, takže starý životopisec o něm s úctou píše: Uměl získati srdce Bohu a tím dal najevo, že kněz nikdy není nezkušen, jestliže má ducha Božího.

Když bratřím vypršela nájemní smlouva v jejich domě, přijal je Jan do svého domu, naznačiv tímto gestem, že to, co dosud dělal jen příležitostně jako vedlejší zaměstnání, přijímá od toho dne za hlavní úlohu.

A tím okamžikem chýlí se rychle ke konci doba přípravy Janovy podle rozvrhu Boží ekonomie, začínají se objevovati první překážky, předzvěst boje a velkých pronásledování, která byla údělem života šlechtického synka, kanovníka a doktora.

Vždyť tenkrát bylo nečestné, jestliže šlechtic přijal faru. a tady kanovník se stýká s nevzdělanými lid-

mi, doktor bohosloví dal prostým učitelům abecedy přednost před vysokými církevními hodnostmi. Příbuzenstvo bylo pobouřeno, vyhrožováno mu, že jeho vlastní bratři mu budou odňati z jeho péče, ale Jan se nedal zviklati ve svém úmyslu. Věděl, že jeho vlastní bratři se ve světě neztratí, že mají dost příbuzných, kteří se budou o ně starati, kdežto učitelé by dlouho nevydrželi při své práci, kdyby se jich zřekl. V té těžké době vzýval Nejvyššího vládcce, když doráželi naň nepřátelé odevšad, i vyslyšel ho Bůh veliký a svatý. (2. Mojž. 15, 3.)

Zajímavý byl způsob, kterým Jan vychovával své učitele. Nevnucoval jim násilně žádných pravidel. Poznejte, zkuste sami! S těmito zásadami setkáváme se dnes na reformních školách jako s novinkou.

Jan dovedl vštípati dospělým lidem takovou oblibu pravidel, že se všem zdálo, jako by ta ustanovení byla od nich a ne od něho. To je velké vychovatelské umění, kterým Jan hned v začátku projevil nevšední pedagogický talent. Jak daleko jsou od něho ti, kdo nepovažují za vhodné myslícím chovancům zdůvodniti jediné pravidlo, kdo na nich vyžadují strohou poslušnost bez přemýšlení, kdo při každém rozkaze neopomenou postaviti dopředu své diktátorské já.

Působení Janovo mělo ovšem úspěch, takže Nyel se přiznává: Vy jste naše učitele proměnil. Stali se tichými a horlivými jako andělé.

Dům de la Sallův nebyl však dosti vhodný ke společnému životu svou polohou v živé části města. Jan proto najal nový dům, který později koupil pro své tovaryšstvo.

Všecko zanechavše, šli za ním, praví Písmo svaté o apoštolích.

Jan rozloučiv s domem otcovským, rozešel se s celou svou minulostí a kráčel poslušně za hlasem lásky k Bohu a k bližnímu.

Svobodné křesťanské školství tovaryšstva Nyelova se rychle šířilo, Janovi přibývalo povinností a cítil čím dále tím více nemožnost zastávati tento úkol současně s povinnostmi kanovnickými. Při úvaze, čeho

se zřící, nepřemýšlel, co je výnosnější, ale co by účinněji pomáhalo ke spáse duší lidských. A odpovídat si na tuto otázku, že nejdůležitější je křesťanská výchova mládeže, pojal nezvratný úmysl vzdát se kanonikátu.

Nešlo to hladce a bez obtíží, ale Jan zvítězil, protože to byla vůle Boží. Veliké své jmění pak rozdal chudým.

Šťasten muž, který shledán byl bez vady, který za zlatými kovem nehonil se, po penězích, po pokladech nedychtil! (Sirach 31.)

Jan uměl přimit své snahy a myšlenky a o záhadách uvažovat. (Sirach 3.) Nerozptyloval se deseti pracemi. Jakmile mu bylo jasno, kde ho Bůh chce mít, žila pro něho jen jedna myšlenka a sám žil jen pro ni. Tato náležitá koncentrace myšlení podporovala znamenitě jeho vůli, aby sám šel vždy příkladem vpřed a nemusel odpuzovati rozporem mezi slovy a životem. Žil přísně, asketicky. Svět nemá rád toto slovo, ačkoliv prvním principem askese je nenávisť hříchu. Jen pro tuto nenávisť, pramenící z velkého kladu lásky k Bohu, nosil Jan žíněné roucho, kolem svých beder kladl kožený pás s hroty na vnitřní straně, zasedal ke stolu se svými žáky a když se mu tato strava protivila, nechal žaludek tak dlouho hladovět, až přijímal všechny pokrmy bez odporu.

Počínání jeho zdálo se podivínské a bláznovské jedněm, druhým pak bylo světlem s magickou přítlačivostí, takže opouštěli i bohoslovecká studia a přicházeli k němu pracovat o křesťanské výchově mládeže.

Až dosud byl ráz tovaryšstva světský. Jan de la Salle dal sice učitelům první pravidla pro kolektivní život, ale podkladem zůstávalo volné vzájemné spojení bez pouta slibů, jako za Nyela. Ponenáhlu přibývalo pravidel, poněvadž Jan moudře chtěl, aby se jeho žáci zúčastnili činně jejich stanovení. Programově také připravoval přeměnu tovaryšstva v řádovou církevní společnost.

Nejprve vykonal sám duchovní cvičení u karmeli-

tánů. Pak svolal dvanáct vynikajících žáků k deseti-
denním cvičením, po kterých jim dovolil zaslíbiti;
se na tři leta poslušností a setrváním. Ostatní směl;
podobný slib složití pouze na rok.

Tehdy také ustanovil Jan řádový oblek a jméno
Bratří křesťanských škol.

Venkovští faráři, kteří měli za despotismu ve
Francii právo zakládati školy, prosili Jana o školské
bratry, neboť neměli komu svěriti péči o vyučování
děti. Svatý zakladatel musel klásti podmínku, aby
alespoň dva učitelé mohli žíti pohromadě a ne od-
loučeně, neměl-li rád hned v počátcích utrpěti úho-
ny. Přece však neustal přemýšleti, jak by pomohl
těm drobným obcím, kde bylo potřebí jen jednoho
učitele, až konečně zřídil v Remeši roku 1684 uč-
itelský seminář pro vzdělání učitelů venkovských
obcí. Rok nato zřízen byl druhý takový ústav.

Uvážíme-li, jak nízké bylo v té době vzdělání uč-
itelů, vzpomeneme-li třeba jen charakteristiky Tür-
ckovy: učitel, ubohý, nuzný, nevědomý člověk, jenž
nezná ani čistoty, ani pravé kázně a pravého pořá-
dku, ani citu lidskosti, na jehož obličejí jsou patrný
tahy nevole a nudy jeho zaměstnání, obírající se jeh-
lou nebo i tkalcovským stavem, káže nyní dětem, aby
slabikovaly . . . , pochopíme, co vykonal pro zvele-
bení stavu učitelského a pro zvýšení úrovně venkov-
ských škol Jan de la Salle, založením ústavu pro
vzdělání učitelů. Je pravda, že rozsah přípravy nelze
srovnávati s dnešní osnovou učitelských ústavů —
jinoši se tam učili číst, psát, počítat, zpívat, a způso-
bu, jak těmto předmětům učit — ale uvážíme-li, že
předtím neměl učitel žádné přípravy, že často sám
pořádně číst a psát neuměl, pak pochopíme, jak ve-
líké sociální dobrodiní pro venkov byly Sallovy uč-
itelské semináře, dávající dětem ne již nedouky a
mrzouty, nýbrž školené učitele. Jen za tento čin za-
slouží si Jan de la Salle přívlastku: dobrodinec
mládeže.

Zároveň s těmito semináři zřídil Jan přípravnu
k noviciátu.

Po smrti Nyelově r. 1687 přiměl generální shromáždění, svolané do Remeše, aby zvolilo generálním superiorem Jindřicha Lheureuxa. Bratři poslechli a Jan se radoval, že mohl vykonávati nejhorší služby v domě: umývat nádobí a zametati. Nebylo v tom nic strojeného, byla to úžasná pokora, kterou chtěl vzorem odkázat svému řádu. Když se však stalo jeho postavení veřejně známým a budilo pohoršení, musila církevní vrchnost zakročiti a postavit zase Jana v čelo společnosti Bratří škol křesťanských.

Školy bratrské se rychle šířily a nezůstaly omezeny na remešskou diecési, nýbrž pronikly i do Paříže. Jan de la Salle převzal školu faráře Compagnona a provedl v ní dalekosáhlé reformy:

1. Roztřídil žactvo podle schopností a prospěchu ve tři oddělení (diferenciace).

2. Ustanovil školní řád, určující přesně dobu učení (rozvrh hodin).

3. Ručním pracem, kterých bylo dříve zneužíváno řemeslnicky, vykázal určité hodiny, zařadiv tak práci do služeb výchovy.

Na této škole se vzdělávali mladí kněží pod Janovým návodem na dobré katechety, učitele náboženství.

Brzy však ho volala povinnost z Paříže do Remeše. Vykonal tuto cestu pěšky. Vzkřísil svou přítomností zase ducha svornosti, přeložil noviciát do Paříže a vracel se opět pěšky rozmoklými pěšinami a cestami, aby si nadešel. Ztratil v té svízelné cestě úplně střevíce a musil si koupiti v jedné vsi nové: selské boty s trojitými podešvemi a 50 hrubými cvoky. Když v nich přišel do Paříže, bratři je ze zvědavosti zvážili: měly 5 liber.

V Paříži Jan onemocněl těžkou chorobou. Slavný lékař Helvetius předepsal lék, který měl vyvolati krizi buď na život nebo na smrt. Jan se dal zaopatřiti, požehnal svým žákům, vypil nápoj a druhého dne byl mimo nebezpečí. Za několik dní byl zcela zdrav a odcestoval s bratřími do Remeše.

Tam ho zastihla smutná zpráva, že bratr Lheureux

se roznemohl. Než dorazil zpět do Paříže, byl mrtev.

Až do té doby měl Jan v úmyslu přijmouti do řádu též několik kněží, kteří by působili jako zpovědníci a ředitelé. První kněz byl Lheureux, který mu byl nyní smrtí odňat.

V tom viděl Jan pokyn z nebe, aby řád zůstal zachován nižším školám, což by se asi těžko stalo, kdyby byl přijímal kněze.

Zakázal proto navždy bratřím studium latiny, aby jim zamezil cestu ke kněžství a tím zpronevěru účelu řádu.

Staletí dala za pravdu podstatě této myšlenky. Vidíme na příklad jasně, co znamená nedostatek specialisace mezi našimi spolky. Všechny chtějí dělat totéž, všechny chtějí dělat všechno, a podle toho jsou výsledky. Víme také, co znamená, když kněz zapomene, že je knězem, a považuje za potřebnější dělat agenta pojišťovně nebo příliš pracuje politiky. Víme, jak se diskvalifikuje učitel, který je funkcionářem v 10 spolcích, ale nedělá dobře svou školní práci.

Jan de la Salle chtěl, aby se jeho žáci věnovali navždy výchově a výuce dětí. Odstranil proto všechno, co by mohlo od tohoto cíle odvádět. Zabezpečil dále řád slavnými sliby setrvání, které s ním složili roku 1691 ještě dva bratří a za tři roky nato dvanáct bratří.

„Svůj cíl vidíme jasně. Cesta k němu je nám vyznačena určitě: spojili jsme se, abychom pečovali o křesťanské školy. Aby byly tyto školy zachovány a rozšiřovány, proto chceme obětovat i svůj život. Jako vojáci Ježíše Krista bojujeme proti nevědomosti.“

Tak promlouval svatý zakladatel k bratřím před složením slibů.

Těm, kteří byli ve světě, zůstal stále duchovním vůdcem. Každý měsíc mu museli psát o svém duševním stavu a Jan jim odpovídal, maje velikou znalost lidí a hojně životních zkušeností.

Kromě toho navštěvoval každým rokem všechny

osady s bratřími a jednou do roka je svolával k duchovním cvičením.

Noviciát bratří byl velmi přísný. Ne nadarmo se mu říkalo v Paříži „malý klášter trapistů“. Tuhost předpisů měla býti lučavkou, která by oddělila zlato od blýskavého, bezcenného kamene.

Jan dobře věděl, že k velikému dílu nestačí jen počáteční nadšení, o které nebývá v mládí nouze, ale že je potřebí veliké vytrvalosti ke snášení námahy, útrap, hladu, zimy, nevděku a pohrdání, které jsou mzdou řeholníků. Náboženství je vždycky protivně lidem, kteří milují pohodlí.

Jan nechtěl, aby se do jeho družiny vloudila polovičatost, poněvadž jen silné povahy jsou schopny života ustavičně obětavého, jakého žádá řád. Ve Vaugirardu u Paříže zřídil nemocnici pro churavé bratry a shromážděště řádové. Tam se také zabýval výchovou noviců a přípravou pravidel svému řádu. Když dokončil své dílo, předložil je na zkoušku bratřím, kteří se sešli k duchovním cvičením. Ti je uznali jednomyslně za výborné, protože nová pravidla nebyla jim většinou nová, nýbrž uzákoňovala jen to, co bylo již zavedeno a co se osvědčilo.

Nyní, když bylo v základech zcela poctivě zabezpečeno veliké dílo Janovo, moudrostí a opatrností, které Bůh nedává těm, kdož jich nechtějí užívatí a pracují raději v cizí režii, nyní dostává se mladý řád do prudkého příboje, který usiloval odstraniti nepohodlnou stavbu křesťanské lásky k dětem.

Vždycky se plivalo a bude se plivat po odvaze k velikosti.

Hmyz v děrách ovšem nebývá těmito slinami zasažen.

Jak již snad ani jinak býti nemůže, první, kteří se postavili proti ušlechtilé činnosti Bratří škol křesťanských, byli učitelé. V každém stavu se najde koukol mezi pšenicí. Tito učitelé písma byli v době Janově sdružení v cechy, representované představeným a dvanácti radními, kteří bedlivě hlídali, aby se nikdo nepovolaný nedostal mezi mistry škol. Jen

vyvoleným byla povolována třídní zkouška a mistrovský kus, kterým museli prokázati znalost dvádnácti druhů písma. Dispens dostávali jen synové a zeťové učitelů. Učitelé písma měli dlouholeté spory s učiteli škol obecných, kteří nesměli zprvu vůbec učit psát a později jim bylo milostivě dovoleno psaní slov o jedné slabice. Pochopitelně rozepře rázem přestala, když se objevily bratrské školy a vzbudily všeobecnou pozornost pěknými výsledky i dobrými vychovávacími metodami.

Pokrok byl ohrožen, poněvadž kapsa učitelů písma i obecných škol byla v nebezpečí. Vrhli se proto svorně proti bratřím.

Patnáct let trval spor učitelů s bratřimi, vlekl se od instance k instanci, až skončil porážkou bratří ve sněmovně a Jan musel přeložiti hlavní sídlo svého ústavu do Remeše.

Zatím pracoval sv. Jan de la Salle na jiných vychovávacích podnicích.

V Paříži ještě založil sv. Jan de la Salle první průmyslovou školu na půdě evropské, dav pro ni vycvičiti několik bratří v měřictví, stavitelství, kreslení a účetnictví. Škola měla brzy 200 žáků, které bratří rozdělovali do tříd podle výkonů a zaměstnání. Pozoruhodné je, že se zde nejen učilo, ale každé vyučování končilo náboženským poučením a napomenutím. Pronásledování učitelů písma přineslo zmar této školy.

Kdyby byli odpůrci Bratří tušili, jak jednou historie spravedlivě odsoudí jejich nerozumné počínání, snad by se byli mírnili ve své řevnivosti. Co však říci o těch, kteří by mohli býti dostatečně poučeni z historie i z vlastní zkušenosti o dobrodiní řádových škol, a přece vyrábějí nesmyslné resoluce, žádající za jejich odstranění.

Jak nazvati jednání těch, kteří pyšně stanoví za cíl výchovy být počestným člověkem docela ve smyslu pohanské morálky a zbavují děti víry, která nám určuje vyšší cíl. Musíme býti počestní, abychom vyplnili vůli Boží. Bůh nám při tom pomáhá, uděluje

nám milost posvěcující a dary Ducha sv. Slova a činy těchto nepřátel křesťanství lze těžko omluviti, a ještě méně je lze podporovati nebo dokonce schvalovati.

„Ohluchněte, mluvili vám někdo bez Ježíše Krista,“ píše sv. Ignatius (v listě k Trallským, odst. 9.), a toto rázné napomenutí platí nám všem a katolickým rodičům především. Není omluvy pro ty, kdož z lichých důvodů osvětových nebo hygienických posílají děti do takových škol nebo do takových spolků, kde je takřka jistá nákaza liberalismem, ponevadž se tam mluví bez Ježíše Krista a proti němu.

Při jedné visitační cestě zdržel se Jan několik dní v Chartrech. Nebydlil však u biskupa, svého spolužáka, nýbrž u bratří. Biskup však ho přece jednou násilím zadržel k obědu. A tak se sešli dva bývalí spolužáci: jeden ve fialovém rouše biskupském, obklopený nádherou a služebnictvem, druhý ve správaném kabátě a s těžkými botami na nohou.

Biskup chválil dílo Janovo, ale neodepřel si dvou hanlivých poznámek. Prvá se týkala tuhých kajících cvičení, jež bratří v Chartrech prováděli nad pravidla a která jim svatý zakladatel zakázal, druhá se týkala metody čtení. Až dosud se začínalo vždycky číst latinsky a potom teprve francouzsky. Jan de la Salle převrátil tento způsob, a to se biskupovi nelíbilo. Dějiny vychovatelství však daly za pravdu de la Sallovi a dodnes ho chválí, že odstranil nepřirozený způsob čtení nesrozumitelných slov a že uvedl mateřštinu v její právo. Maně srovnáváme odvalu Janovu s odvahou českého mystika a scholastika Tomáše Štítného, který také obhájil práva psáti o učených věcech mateřským jazykem humorným řečením: „Múdrější tomu rozumějí, že tak vzácen jest Bohu Čech jako latiník.“

Řád Janův, původně omezený na hranice jedné diecése, šířil se nyní po celé zemi, a jeho zakladatel pojal plán uvésti bratry i do Říma.

„Chtěl jsem strom našeho tovaryšstva zasaditi, aby se zakořenil ve středu jednoty, ve stínu, pod zrakem

a vrchní správou nástupce apoštolského knížete. Mimo to chtěl jsem si klestiti cestu, abych sám padl veleknězi k nohám a prosil ho o potvrzení našich pravidel a zařízení a vyžádal našim bratřím milosti, by směli skládati tři řeholní sliby, abych poprosil náměstka Kristova na zemi, by našemu řádu žehnal a udělil poslání učiti mládež s dovolením biskupů křesťanské nauce.“

Tak se vyslovil Jan de la Salle a my se v úctě skláníme před jeho ryze církevním smýšlením.

Ale i tato věrnost Církvi a Apoštolské Stolicí měla projíti ohněm zkoušek. Jansenismus, šířící bludné učení mezi lidem, snažil se získati pro své záměry de la Salle. Jansenisté dobře odhadli velikost tohoto muže, který se věnoval výchově mládeže, dobře zvážili jeho vliv a usoudili, že musí býti buď jejich nebo zničen.

Jan de la Salle však nebyl z těch, kteří lehko padají do pavučin jako na med lepkavých řečí. Prohlédl snahy jansenistů a čelil všem pokusům s podivuhodnou statečností.

Když odpůrci viděli nepoddajnost Janovu, změnili taktiku. Co nešlo po dobrém, mělo jít po zlém. Jansenisté si byli dobře vědomi, že kardinál de Noailles, od roku 1695 arcibiskup pařížský, je jejich stoupencem, a proto snadno dosáhli, že zanevřel na zakladatele Školských bratří, pokládaje mu za zlé, že trvá neochvějně na přijatých a osvědčených zásadách řádových.

Pravidlem bývá, že to, co se nám nedostává, neradi vidíme na bližních. Kardinál sám jevil velmi málo poslušnosti pro příkazy papeže Klementa XI., a proto těžce nesl, že Jan je tak silné povahy.

K nepřátelům de la Sallovým se přidal i výtečný farář od sv. Sulpicia, de la Chétardie. Příčina jeho odporu byla zase jinde. Chtěl, aby bratří po svém školení v řádě náleželi zcela pod pravomoc farářů, kteří je povolali na svou školu.

Byla v tom špetka vnitřní pýchy a ješitnosti, že kněz musí uznávati pravomoc superiora bratří v zá-

ležitostech škol, které sám založil nebo vydržoval.

Jan musel však tento nápad odmítnouti, poněvadž chtěl z bratří utvořiti vojsko křesťanských vychovatelů pod jednotným vedením a nemohl připustiti, aby kdekterý farář se pletl do rádoých pravidel.

Tyto dva zdroje nepřátelství zasluhují větší pozornosti, poněvadž jejich prameny jsou dodnes silné a mocné. Lidé propadlí chybám a neřestem, velmi neradi vidí člověka, který těchto chyb nemá. Nemohou ho snést zejména tehdy, když nechce hřešiti s nimi, když nechce choditi po cestách, které si oni vyšlapali, když je jiný. Ihned je na jeho hlavu zavěšena koruna pýchy, k jeho jménu jsou připsány všechny možné i nemožné tajné hříchy, a je konec, byť byl ten člověk andělské čistoty. To všechno proto, že nechtěl výt s vlky.

Odpůrcům Janovým se brzy naskytla příležitost k zakročení.

Stalo se, že dva mladí novicové byli přísněji potrestáni. Místo, aby se obrátili na superiora, který byl tehdy právě zaměstnán výchovou mladých Irů, obrátili se se svou stížností na faráře u sv. Sulpicia, který jim poradil. Napsali dlouhou stížnost a podali ji kardinálovi. Po vyšetřování, provedeném proti vši spravedlnosti pouze s jedné strany, byl Jan z rozhodnutí kardinálova zbaven superiorství.

Bratří však nechtěli nového superiora přijmouti, nechtěli ani slyšet, že by někdo jiný mohl státi jim v čele. Kardinál podle rady našeptavačů uvěřil, že za touto revoltou je skryt Jan, hrubě ho urazil, když ho chtěl superior prositi, aby odpustil jeho žákům, a předal věc sněmu. Jan měl býti vypověděn.

Tenkrát se obrátili bratří na faráře de la Chétardie a pohrozili, že všichni opustí Paříž, bude-li superior vyhnán, a že se usadí v diecési nestranného biskupa.

To si farář u sv. Sulpicia přece nechtěl vzíti na svědomí. Zakročil u kardinála, obžaloba u sněmu byla odvolána a o vyhnanství již nebylo ani zmínky.

Formálně bratří přijali nového superiora, ale Jan

jim nebyl odňat. Když pak kardinál udělil tomuto dočasnému superiorovi, který se bratřím ukázal jen jednou, jiný úřad, stal se de la Salle opět představeným svých bratří.

V slabé povaze s anarchistickými sklony zůstal by po takovéto nepřízni církevních hodnostářů osten popouzející k revoltě. Kolikrát v dějinách podobná příčina stačila k hromadným odpadům od Církve jen proto, že lidé dobře nerozlišují mezi dílem lidským a božským. Velikánům ducha vždycky nepořádky církevní, zaviněné osobami, byly jen důkazem pravosti Církve a ustavičné ochrany Ducha sv. nad ní. Vždyť i ti, kdož se stanou církevními hodnostáři, nepřestanou býti lidmi nakloněnými ke hříchu, a poněvadž jsou vysoko postaveni, každé sebe nepatrnější zrníčko nepravosti vrhá daleko dlouhý stín. Není potřebí s rozpačitým mnutím rukou a nejistotou v pohledu omlouvati to, co se stalo nesprávně. není v zájmu Církve hledat jiná slova pro tvrdost a bezohlednost, se kterou bylo někdy od církevních hodnostářů postupováno i proti světcům.

Stačí dávatí činům správná jména, spravedlivě je hodnotit a chyb neomlouvat. Nejsou důkazem proti Církvi, ale pro ni. Zajisté že jiné, tak rozsáhlé dílo lidského původu, dávno již by bylo pohřbeno, kdyby se v něm vyskytly takové zjevy. Církve však žije, poněvadž je Boží.

Jan de la Salle však uznal některé výtky církevní vrchnosti a okamžitě jich uposlechl: zmírnil některá místa pravidel, která mohla sváděti k tuhé askesi, a zakázal každé umrtvování, které by se nesrovnávalo s úmorným a namáhavým povoláním bratří. Tím více zdůrazňoval vnitřní sebekázeň. „Únce duchovního sebezapření jest mi milejší než libra tělesného mrtvení,“ napsal jednomu bratrovi.

Sotva se ztišila jedna bouře, musil přemáhati Jan de la Salle jinou překážku. Bývalý klášter na silnici do Vaugirarda, ve kterém zřídil de la Salle bratřím noviciát, vychovatelnu a společný domov, byl pouze najat. Majetník jej bratřím nabízel za 45.000 franků.

Kde však měl sebrati Jan takové peníze, když všechno své jmění rozdal chudým? Musil proto najmouti jiný dům ve třídě de Charonne. Mše svaté sloužil v kapli blízkého kláštera dominikánek. Řeholnice se divily brzy veliké zbožnosti, která ač nestavěna na odiv, vyzařovala ze všech Janových činů, nabyly k němu velké důvěry, a tak de la Salle nemohl nevyhověti jejich přání: stal se jejich duchovním vůdcem a dominikánky zůstaly dlouho nezištnými dobroditelkami a podporovatelkami bratří v Paříži.

Celkem drobná tato příhoda, uvádějící zakladatele nového řádu ve styk s řeholnicemi slavného řádu sv. Dominika, není bez zajímavosti.

Studujeme-li totiž psychologii a morálku na podkladě nauky sv. Tomáše Akvinského a srovnáváme-li s dílem Jana de la Salle, brzy poznáme, že svatý zakladatel Školských bratří po prvé tyto veliké zásady uvedl v život i na nižších školách. že vyhloubil svou práci kadluby pro žhavou litinu nauky sv. Tomáše o mravnosti, ctnostech a výchově, a že první, ačkoliv to nebylo bezprostřední a vědomé, podal v dějinách školství dosud nejlepší aplikaci psychologických zásad podle morálky sv. Tomáše Akvinského na skutečný školní život. Proto jeho náměty přetrvaly stiletí a ozývají se dnes jako moderní a en gros dosud neuskutečněné.

Četné bohaté rodiny z Rouenu, Paříže a jiných měst vyslovovaly přání, dáti své syny na výchovu sv. Janu de la Salle. Proto založil ve St. Yoně samostatný ústav vychovatelský a reální školu.

Tenkráté totiž nebylo škol, které by vyhovovaly těmto jinochům, kteří pro své budoucí povolání naprosto nepotřebovali studium starých řečí, ale přece dychtili po vyšším vzdělání.

Připomeňme si vyučovací předměty jednotlivých škol:

Ve svobodných školách se učilo katechismu a biblickému dějepisu, čtení franštiny, latiny a starých rukopisů, mluvnici a pravopisu, počtům, zpěvu a kreslení.

Na vyšších ústavech kromě náboženství dějepisu, zeměpisu, řečnictví, dějinám literatury, účetnictví, počtům a měřictví, stavitelství a přírodopisu. K tomu se někdy ještě přidávaly: vodopis, mechanika, počty diferenciální a integrální, kosmografie, hudba a živé jazyky.

Ve St. Yoně se učilo kromě latiny všemu, čemu se mladý člověk může učit pro život, zejména obchodnictví, finančnictví, vojenství, stavitelství a matematika. Při ústavě byla botanická zahrada, fyzikální přístroje a bohatá knihovna pro chovance. Byl tedy ústav vybaven víc než moderně, poněvadž těchto zařízení dosud není při mnohých středních školách.

De la Sallův pokus o první reálku je současný s pokusem Franckeovým v Německu, a patrně jen nechuť ke studiu katolického světce to je, která v dějinách vychovatelství připisuje téměř všechnu zásluhu za první reální školu — protestantu Franckeovi.

Ale i jiní rodiče se obraceli na Jana de la Salle. Byli to ti, kteří měli zkažené syny, jimž se dostalo zásad a zvyků rozpustilosti, libertinismu. Byla to nesnadná úloha napravovati hochy, kteří byli křížem pro své rodiče, ale Jan se jí nelekl. Přijal rozpustilé hochy, utvořil ústav libertinů a dal mu zvláštní stanoviny i zvláštního představeného. Tito chovanci byli od ostatních docela odloučení a byli vychováváni pod přísným a pečlivým dozorem. Teprve, když se některý z nich polepšil, byl přijat mezi chovance reální školy.

Úspěchy tohoto ústavu byly tak veliké, že bylo žádáno na de la Sallovi, aby přijímal i mladíky odsouzené do káznice.

Jan svolil a přetvořil ústav libertinů v polepšovnu.

Zajímavé bylo její rozdělení. Ti chovanci, kteří byli tak prudké povahy, že se jich bylo nutno obávat, museli býti zavřeni v celách a nemohli spolu obcovati. Bylo jim však dovoleno chytati si ptáky a pěstovati za okny ozdobné květiny. Jistě svérázné zaměstnání, které působilo konejšivě na jejich mysl

a obveselovalo je v samotě. (Roku 1777 bylo těchto chovanců 77 a z nich 29 duševně chorých.)

Ostatní chovanci, kteří se podrobovali domácí kázni, pracovali, učili se franštině, literatuře, počtům a bavili se společně. Mnozí se cvičili v dílnách v některém řemesle.

Tak konal Jan velezáslužné dílo pro stát a vychovával mu i z divokých povah dobré občany. Nezapomínal ovšem ani spásy nesmrtelných duší těchto chovanců. Působil na ně dobrou četbou, příkladem a přednáškami. Nelze uvěřit, kolik zkažených lidí bylo takto napraveno, praví o něm Blain v životopise z r. 1733. Kolik vzpurných a nevázaných dětí se tu naučilo skromnosti a poslušnosti, kolik se jich vrátilo k povinnosti a ctnosti. Mnozí z těch, kteří bývali v St. Yoně zavření, dokázali potomním životem moc a výbornost tamní výchovy.

Jak vysvětliti Janovy úspěchy? Milujeme-li Boha, hledíme mu sloužiti všemi činy. Tím, že Jan potlačoval v sobě dobře pěstěným duchovním životem všechny nižší lásky, připravoval volné pole vyšší lásce a podporoval její rozpětí nejen kontemplativní, nýbrž i aktivní.

Byl proto jako zahrada hojně zavlažovaná a jako zřídlo, jehož vody nevysychají. (Isaiáš 58.)

Zatím učitelé Písma pokračovali ve svém boji proti bratrům. Roku 1704 byl Jan de la Salle na jejich obžalobu odsouzen k pokutě 50 franků a bratrům dovoleno přijímati do škol jen děti opravdu chudých rodičů a učiti je tomu, co je příslušno stavu rodičů, to jest čísti v knížce žalmů a něco počítati.

To je zářný doklad, jak stát rozuměl péči o chudé děti a jak se jim staral o vzdělání. Dovoloval milostivě trochu znalosti čtení a počtů. Psaní nesmělo býti pokáleno tím, aby se mu učily také děti nuzáků.

To bylo sociální cítění státu na počátku 18. století, v době, kdy katolický kněz celý svůj život obětoval pro lepší vzdělání právě těch nejchudších dětí.

Tentýž stát — nejen ve Francii, ale i všude jinde — když přešla revoluce, osoboval si jediné právo na

výchovu, brzy zapomenuv, jaké drobečky dříve házeli chudině.

Lehko se sahá na církevní školství, lehko se hlasuje pro zrušení řádových škol a vypuzení řeholníků, ale ty důsledky!

Není i v demokracii a v republikách vyšší vzdělání a studium často jen výsadou zámožných? Nezdůrazňuje se to žákům již při přijímacích zkouškách, nedává se jim to psát za úlohy, neomílá se jim to neustále, že podkladem vzdělání je mít hodně peněz?

Kdyby nebylo právě řeholních škol, které se ujímají i děti z chudších vrstev, dávno by děti chudiny nemohly studovati a vzdělávati se tam, kde se chce ze školství udělat státní monopol.

Později téhož roku došel bratří ještě krutější rozsudek. Bylo jim zakázáno společně bydlit a tvořit tovaryšstvo, dokud se nevykáží královským patentem a jeho zápisem. Rodičům, jejichž děti nepotřebují školy, bylo zakázáno posílati je tam (do škol bratří), aby se učily psaní.

Rozsudek byl přibit na rozích všech pařížských ulic a policejní sluhové vrazili do školy v de Charonne, pobrali lavice, tabule, knihy a strhli nápis nad vchodem: Bratří křesťanských škol.

Cechovní učitelé písma mohli býti spokojeni. Stát podal z jejich popudu historický doklad, jak rozumí výchově chudých dětí.

Doklad o nepochopení účelu výchovy byl by dnes o zkušenost dvou století drastičtější.

Jan de la Salle neuznal rozsudku a odvolal se ke sněmu. Bratrské školy byly přece jen školami farními a faráři měli z roku 1699 právo zakládati svobodné školy pro chudé děti. Nebylo možno odmítati ani děti těch, kteří svůj nedostatek snažili se zakrývat zástěrkou zámožnosti. Ostatně příčina úspěchu škol bratrských nebyla v tom, že se v nich učilo zadarmo. Takových škol bylo v Paříži víc, ale za málo peněz se v nich málo dávalo a proto nebyly navštěvovány, kdežto výtečná metoda Školských bratří při-

vedla do jejich škol zástupy žactva a získala jim důvěry rodičů.

Toho roku, kdy vybuchla proti bratřím nová bouře, měli v Paříži přes 20 škol a tisíce žáků.

Rozhodnutí od vysokých úřadů nepřicházejí rychle, bylo by to na újmu jejich vážnosti. Učitelé písma se nedovedli mírniti a když výrok sněmu dlouho nepřicházel, pomohli si sami.

V srpnu roku 1705 vtrhli do svobodných škol u sv. Sulpicia, pohaněli bratry, vyhnali děti lépe ošacené a pobrali školní náradí.

Farář de la Chétardie neučinil pro bratry nic.

V této smutné úloze zůstávají mnozí katolíci, kteří vidí, že se páše na jejich bratřích nespravedlnost, že jim je ubližováno, že se jim děje protizákonné bezpráví, a ačkoliv by mohli svým vlivem zakročiti a pomoci právu, nečiní tak a doporučují nanejvýš postiženým trpělivost.

Jistě bez této ctnosti nelze vůbec žít, natož se stát velikým. Bez trpělivosti nelze být dobrým katolíkem. Ale jde o to, že, kdo může pomoci, také má pomoci a ne státi se založenýmá rukama, dívaje se, jak jiní těžce za spravedlnost bojují.

Nechtít nic udělat pro bratry, pro vlastní, nečinit dobré především domácím víry, je nekřesťanské. Pomáhá-li nám Hospodin, nesmí člověk býti nečinný.

Dne 5. února 1706 zamítl parlament odvolání Jana de la Salle, odsoudil jej k pokutě 12 livrů a zakázal mu i bratřím kdekoliv v Paříži zřizovati školu, pokud jim scholastik nedovolí a nevykáže okres; zapověděl jim spolčovati se pod jménem semináře učitelů nižších škol nebo pod jiným jménem a dávat si nade dveře nápis, jako byl ten, který odňali, nebo podobný.

De la Salle uzavřel tedy školy u sv. Sulpicia a dosavadní učitele přidělil po kraji.

Teď se teprve ukázalo, co lid ztratil. Nebylo lehké sehnati nové učitele a když se našli, bratřím se nevyrovnali ani vědeckou úrovní, ani čistotou živo-

ta. Kromě toho všichni požadovali vyšší služné, než s jakým se spokojovali bratří: jen k uhájení živobytí.

Chétardie poznal, že se měl bratří ujmouti. Rodičové ho plačky prosili, aby povolal bratry zpět a tak nezbylo, než prositi ctihodného zakladatele o nové ustanovení bratří se slibem, že bude bratřím zaručena úplná volnost v jejich povolání.

Sv. Jan de la Salle vyhověl prosbě farářově, protože neměl nikdy osobní animosity proti svým odpůrcům. Poslal zpět dvanáct bratří a v říjnu téhož roku byly svobodné školy zase obnoveny.

Ve chvílce klidu ujal se sv. Jan de la Salle bratří v Rouenu, kteří klesali pod tíhou povinností. V městě bylo zaměstnáno 10 bratří, 8 na školách a dva v chudobinci. Všichni měli služné 600 franků, za kterýžto obnos se měla opatřovati nejen výživa, ale i nájemné pro byt ve městě. A ještě učitelé písmaspiše roznašeči pomluv, rozšiřovali utrhačné pověsti, že chovanci v St. Yoně jsou špatně živeni, že je vyučují nevědomí učitelé a podali správní radě stížnost.

Předseda Pontcarrér vykonal sám ještě s jedním úředníkem revisi. Našli zakladatele nemocného v nízké a vlhké světnici, jež přiléhala ke stáji. Přepychový nábytek tvořila bídna postel, jedlový stůl, dvě židle a kříž. Po prohlídce musel předseda vyjádřiti zakladateli svůj podiv nad zařízením ústavu, ve kterém bylo jen jediné špatné — byt světcův. Jak byli bratří oblíbeni, o tom svědčí závět' biskupa z Mendee, kde se praví:

„Protože učitelé pana abbéa de la Salle jsou v celém království nejproslulejší a mládež u nich nejvíce ve ctnosti prospívá, chci a podmiňuji, aby vykonavatelé mého založení vybírali učitele jen z jejich řádu, pokud jich v něm bude a by jim přede všemi jinými dávali přednost.“ Tento biskup odkázal bratřím dům a roční důchod 510 livrů.

Veliká vzdálenost bratří od mateřince — škol neustále přibývalo — nebyla bez nebezpečí pro mladý

řád. Sv. zakladatel proto pilně obcházel všechny stanice a jeho přítomnost byla povzbuzením pro všechny. Byl-li některý bratr nemocen, sám o něho pečoval, celé noci bděl u jeho lůžka a ve škole ho zastával.

Ředitelům domů uložil, aby pečovali o laskavý poměr mezi všemi bratry. Jednou zaslechl, jak ředitel káral tvrdými a urážlivými slovy mladého bratra. Hned ho vzal stranou a pravil mu tiše:

„Ale, ale, tak šetříte slov a příkladu Ježíšova? Jak má tento bratr věřit vašim slovům, když ho napomínáte, aby byl ve škole trpěliv? Abyste svou chybu napravil, prostě bratra za odpuštění za modlitbu o sílu, abyste se napravil.“

Roku 1709 vypukl ve Francii hlad způsobený dlouhou a krutou zimou jako r. 1693. Byla to nová zkouška pro Jana de la Salle.

Ačkoliv byla veliká drahota, přece zakázal bratřím takové oběti, které by jim uškodily na zdraví a zbavily je schopnosti vyučovat. Dobře rozlišoval, co je primární a co sekundární, a na krok se neodchyloval od cesty za vytčeným cílem. Věděl, že uzavřením škol by se jen posílila zločinnost, poněvadž kde není pevné křesťanské výchovy i v dobách zlých, vznikají snadno revoluční davové záchvaty, doprovázené fyzickým násilím. Počátek revolucí není ani v továrnách, ani na periferiích nebo v činnosti podvratných spolků, nýbrž ve škole.

Od způsobu výchovy záleží, jak se občané zachovají v těžkých dobách, jak dovedou přijímati od státu nejen dobré, ale i zlé. Morální odolnost proti vnitřnímu nebezpečí stejně jako proti nebezpečí vnějšímu není zaručena nesprávně chápaným nacionalismem ani beztvarym a bezobsažným lidstvem, nýbrž tím, co správně vyřešilo poměr obou těchto idejí, totiž křesťanstvím.

V této době přeložil Jan noviciát do Paříže a ačkoliv se museli sami bratři hodně uskrovnovati, přece přijímal nové žadatele. Věděl, že nezůstanou v řádu (ze 400 jich vytrvalo 40), ale měl soucit s je-

jich bídným stavem tělesným i duševním. Říkával:
„Nebylo by ukrutné, abychom v těchto zlých časech před nimi zavírali a odbývali je? I když nevytrvají všichni v našem noviciátě, prospěje to přece spáse jejich duší.“

Který podnik založený na pečlivých kalkulacích, úvěrech a akcích měl ve zlých dobách odvalu přijímati nové dělníky jako podnik Jana de la Salle, založený na nezničitelném kapitálu jeho dětské, t. j. naprosté důvěry v Boha?

Sám k sobě byl Jan nejprůsnější. Svou vlhkou celou nedal vytápěti ani za nejtuzší zimy, jednou za den požíval málo chleba a vody. Časem nebývalo v domě skývy chleba. V takových okamžicích odcházel Jan do některého poutního kostela pařížského žalovat Bohu na nouzi svých dětí. Jednou potkal přítele, který se ho tázal, kam jde.

„Ach, v našem domě není ani chleba ani peněz a pekař již nechce půjčiti.“ Chci sloužit mši svatou a prositi našeho Otce v nebesích, aby nás neopouštěl.“

Šlechtný přítel mu poslal ihned, co potřeboval, takže bylo na několik dní po nouzi.

Duše spravedlivých v ruce Boží jsou a nedotknou se jich muka zloby. V očích nemoudrých zdáli se zemřítí, oni však jsou v pokoji. (Moudr. 3.) Volali spravedliví a Pán je vyslyšel a ze všech soužení je vysvobodil. Blízko jest Pán těm, jejichž srdce je souženo a uzdravuje ty, kdož jsou zdrceni na duchu. (Žalm 33.)

Vždyť spása spravedlivých přichází od Pána, obráncem jejich je v čas soužení. Nezávid' zlosynům jejich štěstí a nežárli na ty, kdož páší nepravost! (Žalm 36, 39.)

Po hladu a drahotě onemocněli mnozí bratři nakažlivými kurdějemi. Slavný lékař Helvetius je ošetřoval a všichni byli zachráněni. Brzy nato však onemocněl krticemi bratr Barthélemy, do kterého skládal Jan velké naděje. Lékař radil, aby byl z řádu propuštěn. Ale Jan se nemohl k tomu odhodlati. Zatím se Barthélemy uzdravil a prokázal řádu velké

služby. Jak se dílo Janovo šířilo — za jeho života byly založeny školy ve 23 městech a mnoho tisíc dětí bylo účastno dobrodiní křesťanské výchovy — přibývalo i úcty k svatému zakladateli. Biskupům bylo ctí ho přijímat, města byla šťastna, když jej mohla hostit.

Ale nepřítel mu nebylo. Až do smrti musil zápasit a trpět. Do smrti byl pronásledován, aby se osvědčila slova žalmu: Kdož se slzami rozsévají, s radostí budou žíti. Vycházeli a plakali, rozsévajíce semena svá. Vracejí se však s jásotem nesouce své snopy. (125, 5—6.)

Roku 1707 byl Jan de la Salle nemocen. Trpěl velikým otokem na koleně, který musel být operován. Protože se nešetřil, nemoc se zhoršila a bylo potřeba nové operace. Jan ji podstoupil klidně modle se při tom brevír. Bratří se mu divili a tázali se ho, zda necítil nůž hluboce zařiznutý do zdravého masa?

De la Salle pohleděl na kříž a pravil: „Tu je náš vzor. Trpíme-li s Ježíšem, trpíme málo. Bud' jméno jeho pochváleno!“

Těmito slovy otevřel tajemství bolesti všem, kdož mu nerozumějí a kdo nedovedou trpět. Žádná filosofie nám nevysvětlí, proč je bolest na světě, proč musíme trpět, někteří víc a někteří méně.

Umět trpět znamená rozumět kříži. Zavěšením kříže do domácnosti, do školy, do radnice, do parlamentu není ještě všechno skončeno. Ke kříži se musejí soustřed'ovati pohledy nejen našeho zraku fyzického, ale i duševního, kříž musí k nám mluvit a naše duše musí být disponována rozumět té řeči. To je pak škola kříže, když jdeme za Ježíšem v radosti i bolesti. Do velkých nesnází přivedl sv. Jana de la Salle abbé Clement ze St. Calaisa, od jehož otce byl obžalován ze svodu nezletilého a z vymámení příjmů opatství v St. Calaisa. Jan de la Salle vypsál věrně své ospravedlnění a přiložil průkazné dopisy mladého kněze, odevzdal vše osobám, kterým důvěřoval a odešel na visitaci.

Zklamal se však v těchto osobách. Obhajoba ne-
byla soudu doručena a tak musel být Jan odsouzen.
Přijal rozsudek se slovy: „Bůh budiž pochválen!“
Kněz Rogier, který pomáhal Clementovi při žalobě,
odkázal v poslední vůli z důvodů svědomí rentu,
která nahrazovala škodu, již Jan tehdy utrpěl. Tak
byla nejlépe potvrzena nevina zakladatele Školských
bratří. Co dnes je nespravedlivých obvinění, co je
křivých přísah a kdo si z nich dělá svědomí?

Dnes nejde o právo, čest nebo docela o nesmrtel-
nou duši. Dnes jde o to, prospěje-li to mému sobec-
tví, pomůže-li mi to rozhojnit trochu mamonu, při-
praví-li mi to několik okamžiků rozkoše.

Rozhodující přestala být otázka: Co by tomu řekl
Bůh, ale ujala se otázka: Co by tomu řekli lidé?

Proto popíráme bohovládu, abychom mohli po-
výšiti člověka na prestol božství, abychom ze třtiny
větrem se klátící udělali si omluvu pro své opilé po-
hyby od hříchu ke hříchu.

Všimněme si dobře: sv. Jan měl několikrát se do-
staviti před soud. Nikdy tak neučinil. Šlo o mnoho,
jako v poslední při. Odešel raději na visitační cestu.
Odkud ta nechuť k soudům?

Ústa spravedlivého pronášejí moudrost a jazyk
jeho mluví to, co pravé jest. Zákon Boha jeho je
v srdci jeho, proto nezakolísají se kroky jeho. (Ž.
36.) Kdo se bojí Boha, nepotřebuje se bát lidských
soudů a proto Jan měl vždy přednější práci než ma-
řiti čas obhajobou.

Co mu mohli lidé více vzít než mu vzali? Co mu
mohli na soudu přidat?

Nemáme na světě jiného zaměstnání než se sta-
rati, co o nás říkají lidé? Jsme tak vnitřně chudí, že
teprve slovo lichotníkovy nás může oblažit, že sou-
dem zjednané právo nás může uspokojit? Zkusme
aspoň jednou v životě nechat stranou lidi a sloužit
Bohu. Zkusme jednou bát se toho, co nás odlučuje
od Boha.

Krátkou visitační cestou na jihu r. 1711 přesvědčil
se Jan de la Salle, že je potřebí v jižní Francii novi-

ciátu. Cestoval proto hned příštího roku zase na jih, zplnomocniv bratra Barthélema, aby ho zastupoval a bratra Josefa jmenoval visitátorem těch osad, které sám nemohl navštívit.

Nový noviciát měl býti zřízen v Marseilli, kde bydlilo mnoho zbožných a zámožných lidí a kde se scházivali poutníci do Říma, takže se mohl sv. zakladatel nadíti finanční podpory pro svůj nový ústav.

Noviciát byl skutečně otevřen a o prázdninách svolal Jan de la Salle všechny bratry z okolí a konal s nimi duchovní cvičení.

Ve volné době pracoval literárně. Napsal: Obecná pravidla, Návod k řízení školy, O povinnostech bratří, Povinnost křesťana, Rozjímání a j. Kromě toho jako všude zúčastnil se i horlivě duchovní správy: kázal a zpovídal, k čemuž mu dal biskup zvláštní plnomocenství.

Zatím šlo v noviciátě vše dobře. Dobrodincové jeho byli tajní, dobře maskovaní jansenisté, kterým šlo o to, podporou noviciátu získati pro své záměry Jana de la Salle.

Teprve r. 1713 odhodili masky a vybarvili se: nabízeli Janovi, že budou zřizovati bratrské školy po celé Francii a jemu že dopomohou k biskupství. Věrně podle satanova vzoru: Toto všechno tobě dám, jestliže padna budeš se mi klaněti. Jan de la Salle odmítl. Volil raději pronásledování, než by zradil pravdu a Církev.

Bývalí dobrodinci začali nyní svou práci. Odňali noviciátu svou podporu, sváděli k vystoupení novice i bratry a proti Janovi vydali ošklivý hanopis.

Tehdy poznal Jan, že mlčením by ublížil celé myšlence, pro kterou bojoval, a proto vydal svou obhajobu, kde vítězně vyvrátil všechny výtky jemu a řádu činěné.

Tentokrát nešlo o jeho osobu, tenkrát sám nemohl nic ztratit, ale rád mnoho, a proto promluvil veřejně, aby vydal svědectví pravdě.

Jansenisté změnili taktiku, pracovali tajně a podařilo se jim noviciát v Marseilli zničit.

Na jedné své visitační cestě použil zemdlený Jan koně, který mu zbožná osoba půjčila. Když s něho sestoupil, aby se pomodlil breviář, vběhl kůň do blízké zahrady. Nenadělal tam sice žádné škody, ale majitel zahrady se přece rozzlobil a dal Janovi poliček.

Svatý zakladatel padl před surovcem na kolena a prosil ho za odpuštění. Zahradník, udiven takovou pokorou, vykoktal několik slov omluvy a spěšně odešel.

Hle, zbraň katolíků! Naivní lidé mají někdy kněžím nebo řeholníkům za zlé, že se nebrání, když jim je surově spíláno, když jsou v novinách zesměšňováni, když jim je po schůzích nadáváno. I brání se! Což nevidíte těch chud'asů, kterým dávají obědy, šatstvo, kterým obstarávají práci, kterým se starají o děti a nevíte, že se za všechny své nepřátele denně modlí? Katolíci nemohou užívatí zbraní svých odpůrců: lsti, zákeřnosti, mstivosti, pomluv, osočování. Tím okamžikem, kdy bychom použili těchto metod, ztratíme legitimaci ke kulturnímu prvenství a vůdcovství, při kterém nám nejde o nějaké hmotné zisky, o nějakou fysickou nadvládu, bílý teror, vládu reakce a podobně. Ke kulturnímu prvenství jsme zavázáni prioritou svého náboženství, vědomím, že jsme majetníky pravdy.

Jindy byl Jan přepaden dvěma tuláky, kteří chtěli jeho šat.

„Závidíte mi mého pláště?“ pravil jim. „Vezměte si jej, hodí-li se vám.“ Ale plášť byl z hrubého sukna a již hodně obnošen, takže se ani tulákům nehodil. Vrátili jej útrpně svatému muži.

V únoru r. 1714 de la Salle opět těžce onemocněl hostcem. Musil ulehnout a snášel velké bolesti. Žádný lék nepomáhal a bratří se již strachovali o jeho život.

Tu si umínil užítí hrdinský sluha Boží onoho prostředku, který mu již jednou ulevil. Dal se zavi-

out do vlněných šatků a položiti na rošt, pod nímž byl udržován oheň. Když byl tento nadmíru bolestivý lék několikráte opakován, dostavilo se ulehčení.

Aby se zotavil, odebral se Jan do poutnického domu na horu Parmenii, kde prodlél 14 dní v nejdůvěrnějším obcování s Bohem.

Blažená samota, která léčí nejen neduhy těla, ale i duše. Rodiče i učitelé, všichni vychovatelé, kteří se musejí neustále rozdávat, kteří musejí neustále odpovídat na nejrozmanitější dotazy malicherné i hluboké, kteří musejí poučovat slovem i svou přítomností, kteří musejí býti takřka neustále ve společnosti nedospělých, vědí dobře, co je dobrodiní samoty. Kdo své vychovatelské povolání vykonává opravdově, pro koho je skutečně duševní námahou a ne pouze cvičením prstových svalů, ten se těžko nadchne pro jinou zábavu než chvílku klidu.

Aby vychovatelé mohli dobře konati svou práci, schází vají se k poradám, konferencím. Mají se na nich ujasňovati pedagogické otázky, má se jimi dosahovati potřebné jednoty práce. Jsou potřebné tyto porady, ale ještě důležitější jsou konference s Bohem.

To jsou exercicie a musíme jen litovati, že máme dosud tak málo speciálních kursů pro rodiče a pro učitele, kteří přece tolik potřebují osvěžujícího ticha samoty.

Jan de la Salle prodloužil svůj pobyt na jihu Francie z vážného důvodu. Chtěl, aby si bratří navykali na jeho nepřítomnost. Měli ukázati, že se dovedou spravovati i bez přímého zásahu zakladatelova, kterému již bylo 60 let. A rád tuto zkoušku dobře přestál.

Ačkoliv Janovi přibývalo let, neubývalo nesnází a nepřátel. Nejhoršími nepřáteli člověka jsou domácí jeho. Duchovenstvo podnikalo nejnebezpečnější útoky proti organisaci řádu, protože jejich útoky směřovaly k tomu, aby byla porušena disciplína a údové byli odloučeni od hlavy. Chtěli, aby faráři se mohli

mísiti do vnitřních záležitostí řádu a na čas toho pod firmou inspektorů bratrských škol dosáhli.

Když se Jan dověděl o různých, které z toho povstávají, lekl se v prvním okamžiku, domnívaje se, že jde o roztržku. Pak se však vzchopil a řekl: „Je-li mé dílo z lidí, zajde, je-li však z Boha, nezkazí ho snahy lidské.“ Kardinál-arcibiskup se přesvědčil, že není radno pravidla řádová měnit, a tak bylo nebezpečí odvráceno.

Když Jan dlouho prodléval na jihu a všechny prosby bratří ze severu, aby se vrátil, zůstávaly marny, poslali svatému zakladateli obedienciale, to jest listinu, kterou se nařizuje řeholníkovi na základě slibu dokonalé poslušnosti, aby nastoupil nějaké místo nebo je změnil.

V tomto listě ředitelé a starší bratří z Paříže i okolí prosili a poroučeli Janovi, aby se vrátil.

Jan byl právě v Grenoblu. Přátelé ho zdržovali, ale on prohlásil:

„Když jsem dlouhou dobu poroučel jiným, musím nyní sám dáti příklad poslušnosti.“

Když se vrátil, obýval ve St. Yoně zase onu vlhkou komůrku a marně ho bratří přemlouvali, aby si ji alespoň lépe upravil.

Pokusme se vylíčiti vnější zjev svatého zakladatele. Byl nadprostřední výšky, štíhlý, čelo široké a krásné modré oči vyzařovaly srdečnost a laskavost. Plet' byla trochu opálená, vlasy v mládí kaštanové, stářím zbělely. Hlas jeho byl silný, libozvučný, zřetelný, výraz obličeje příjemný a vždy přívětivý.

Vrstevníci jeho dosvědčují, že pouhý jeho zjev byl všem velmi sympatický.

Tuše brzký konec svého života, snažil se Jan přesvědčiti bratry, že je nutno, aby ještě za jeho života byl zvolen nový generální superior. Bylo se totiž právem obávati, že jinak by byl bratřím po smrti Janově vnucen představený, který z řádu nevyšel, pravidel neznal a nebyl by schopen řád vésti a rozšiřovati. Bratří se sice dlouho zdráhali, ale konečně museli uznati vážné důvody svého duchovního otce.

Tak byla svolána generální kapitula. Jan se jí nezúčastnil, aby neomezoval svou přítomností volnost rokování.

„Zůstanu ve své cele a budu se za vás modliti k Duchu svatému,“ pravil. Zúčastnil se jenom duchovních cvičení, která kapitule předcházela.

Dne 8. května 1717 zvolen byl většinou hlasů generálním superiorem bratr Barthélemy a členové kapituly mu slíbili dokonalou poslušnost. K prosbě nového superiora byli mu dáni k ruce dva bratři, se kterými by se radíval: byli to br. Jan, ředitel osady pařížské, a br. Josef, visitátor a ředitel v Remeši. Ti se stali prvními asistenty gen. superiora.

Nyní bylo pro Jana všecko hlavní skončeno a zbývala příprava na smrt. Ačkoliv celý jeho život zasvěcený Bohu byl vlastně takovou přípravou, přece nyní, když byl zbaven velkých starostí o řád, zdvojnásobil svá umrtvování i modlitby a cvičil se v pokorě i poslušnosti.

„Od nynějška smím jen na to ještě mysliti, abych své hříchy oplakával a připravoval se k hodině, kdy se musím ukázati před Bohem.“

Když mu někteří vytýkali, že, jsa knězem a doktorem bohosloví, podřizuje se superiorovi, který není duchovním a že žije v řádě jako poslední, odpovídal:

„Nemají-li se ponížiti služebníci a učedníci Onoho, který řekl: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorným srdcem? Postačí, budu-li kázati jen slovy? Nemusíme také kázati svým příkladem?“

Když musel odcestovati v záležitosti odkazu kněze Rogiera do Paříže, nebydlil u bratří, nýbrž v semináři sv. Mikuláše, aby si bratři zvykali jeho nepřítomnosti a byli nuceni se všemi záležitostmi se obracet na nového superiora.

Jeden ze seminárních představených psal Barthélemovi o životě Janově v semináři:

„Měli jsme přes šest měsíců štěstí býti vzdělávání přítomností Vašeho zakladatele, a já věřím, že ho Bůh k nám poslal, aby našim sluhům kázal svým

příkladem a nás samotny vytrhl z vlažnosti. Žil u nás v nejhlubší pokoře a umrtvování: spal málo a modlil se mnoho. Náš budič nejednou mi řekl, že ho zastihl vždy bdícího, kdykoliv ho chtěl probudit.

Po všechny dny věnoval pravidelně tři hodiny rozjímání. Domácích pravidel šetřil přesněji než některý seminarista a poslouchal s příkladnou správností prvního udeření zvonu, jenž volal ke cvičením. Jedinou jeho radost byly: samota, modlitba, skutky lásky, pokora, chudoba a umrtvování . . .“

Zachovávaní pravidel, dodržování určitého času se nám zdá býti někdy směšnou hračkou. Není tomu tak. Je v tom kus velikosti, kus pravého křesťanství, které učí sebeovládání.

Žádná pěšinka nezasluhuje pohrdání, která vede k výšinám.

I hlas klášterního zvonce je voláním k drobné askesi, kterou roste naše duchovní síla.

Jednoho dne byl volán ze semináře sv. Mikuláše k vězni do Bastilly. Byl to jakýsi kněz, který tam byl po leta zavřen pro těžký přečin. Jan de la Salle šel hned do vězení a našel tam kněze ve stavu velmi žalostném. Byl vyhublý na kost utrpením a výčitkami svědomí. Rozedraná klerika špatně kryla spodní roztrhané roucho, plné hmyzu.

Když byla skončena zpověď, nešťastnému knězi se zřejmě ulevilo a plakal lítostí i radostí.

„Od této chvíle mi bude vězení snesitelnější, protože mi Bůh prokázal skrze vás tak veliké milosrdenství,“ pravil se slovy díků Janovi.

De la Salle ho povzbuzoval, aby vytrval v kajícínosti a odevzdanosti do vůle Boží, a dodal:

„Neodejdu odtud, abych si nevzal památku na svou návštěvu. Zaměním své šaty s vašimi, získáme oba při tomto malém směnném obchodě.“

Po několika okamžicích opouštěl Jan vesel vězení, skrývaje pod pláštěm rozedrané šatstvo, důkaz jeho hrdinské lásky a pravého náboženství. Nemocen jsem byl a navštívili jste mne. Amen, amen pravím

vám, pokud jste to učinili jednomu z těchto nejmenších, mně jste učinili. (Mat. 25, 36.)

Dne 7. března 1718 se vrátil Jan de la Salle do St. Yona a tam žil v největší osamělosti, smí-li se tak označiti čas, ve kterém nejdůvěrněji obcujeme s Bohem. Denně sloužil mši svatou, zpovídal bratry i novice a zejména doporučoval svým žákům časté svaté přijímání a pobožnost k Božskému Srdci Páně. I v těchto dvou námětech předešel svou dobu: po dvou stoletích velicí papežové shodně s ním uvádějí tyto dva důležité prostředky obnovy křesťanského života a tu nás nejdůležitější časopisy, revue a spolky postavily se bezvýhradně do jejich služeb.

Je ještě mnoho předsudků proti častějšímu svatému přijímání i u katolíků. Pocházejí z doby, kdy bylo náboženství otrocky zneužíváno státem a kdy úřední šiml se dostával i do hlásání slova Božího. Stačilo, když se šlo jednou do roka ke zpovědi a ke svatému přijímání a lidé prý byli hodnější než dnes.

Právě proto je tolik potřeba častějších svatých přijímání, aby byli lidé zase hodnější, aby se zbavili té strašně znuděné úřední tváře, když se jim začne mluvit o Eucharistii, aby jednou pochopili, že je to Kristus, že nechceme nic jiného, než s jeho pomocí zformovat nově lidská srdce podle šlechtnějších plánů, než jaké prokázal materialismus a jeho odnože.

Jan de la Salle trpěl dlouhá leta hostcem, který mu způsobil mnoho bolestivých dní i nocí a byl zkouškou vytrvalosti Janovy i odevzdanosti jeho do vůle Boží.

V únoru roku 1719 přidala se k dosavadnímu utrpení ještě záducha, a tu sv. zakladatel prosil bratry, aby ho dali do nemocnice a netrápili se s ním doma. Bratří ovšem odporovali. Takové prosby zarmucovaly jejich dětinou lásku, kterou měli k svatému muži. Když nadešel půst, chtěl Jan zachovávat všechna jeho ustanovení v celé přísnosti, až mu br. Bartělemy dal zpovědníkem zakázati půst a vnější umrtvování.

Od 20. února musel Jan ležet. K dosavadním bolestem se přidružily nové v boku, ale Jan je snášel všechny trpělivě, jsa neustále pohroužen v modlitbu. Nemluvil nikdy o svém utrpení, jen když musel odpovídat lékaři nebo bratru superiorovi . . .

Skláníme se v hlubokém obdivu před touto takřka mučednickou statečností, když si vzpomeneme, jak my sami s jakousi radostí a pýchou hovoříme o každém svém sebe menším neduhu a sdílností přivoláváme si aspoň dočasnou úlevu.

Jen jedno těžce nesl: že nemohl sloužit mši svatou.

Bůh znaje tuto horoucí touhu jeho srdce, vyplnil mu ji aspoň na den sv. Josefa, pod jehož ochranu měl býti postaven celý řád. Bolesti sv. zakladatele polevily, cítil v údech svěžest a mohl skutečně k úžasu všech bratří sloužit mši svatou.

Bratří se radovali a blahopřáli mu k uzdravení, ale jejich klam trval krátce. Po několika hodinách upadl Jan zase do dřívějšího stavu slabosti, který se den ode dne horšil.

V úterý svatého týdne ho navštívil farář od sv. Severa. Vida Jana usmívajícího se, pravil:

„Víte, že váš stav je beznadějný a že lékaři pochybují o vašem uzdravení? Stanete brzo před Bohem.“

Nemocný odpověděl s radostí v hlase: „Ano, vím to, spatřím brzo svého Spasitele. Odevzdám se docela v jeho vůli. Staň se jeho svatá vůle!“

Ve středu nato přijal se serafínskou zbožností Tělo Páně kleče. Když vykonal díkůčinění, síly ho opustily a musil opět ulehnutí.

O Zeleném čtvrtku přijal svátost posledního pomazání a večer se shromáždili všichni bratří u jeho lůžka.

„Tu jsou vaše drahé děti,“ pravil Barthélemy. „Prosíme vás, abyste nám a s námi všem údům řádu udělil své požehnání.“

Svatý Jan de la Salle pozdvihl oči k nebi, chvílku se modlil a pak pravil: „Žehnej vám Bůh všem!“

O půlnoci začal smrtelný zápas. Ke druhé hodině

nabyl opět vědomí a pomodlil se zbožně „*Maria mater gratiae*“:

Maria, Matko milosti,
Rodičko sladké radosti,
Před vrahem ty nás opatruj,
v hodině smrti při nás stůj.

Od malička byl zvyklý touto modlitbou končiti večerní pobožnost.

„Přijímáte své utrpení s radostí a odevzdaností?“ ptal se ho bratr superior.

„Ó ano,“ odvětil Jan. „Kořím se ve všem vůli Boží, ať se mnou nakládá jakkoliv.“

To byla poslední slova, která promluvil. Celým životem je žil, nebyla mu heslem, ale programem, který krok za krokem uskutečňoval, zůstáváje stále v práci i na modlitbě, v pronásledování i nemoci dítětem oddaným do vůle Boží.

O 4. hodině sebou pohnul, jak by se chtěl zvednouti a jíti někomu v ústrety, sepal ruce a vypustil duši.

Ejhle, jak umírá spravedlivý! Jakou hrdinnost a statečnost jeví opravdový křesťan v posledních chvílích svého pozemského života, které jsou mu přechodem na věčnost. A bratři kolem něho nemají strachu, že by zmínka o svatých svátostech a o blížkém konci ho zabila, jak říkají příbuzní, když nechtějí k nemocnému pustiti kněze.

Smrt Janova uzavírá nám serii utrpení, z nichž byl složen jeho život po době přípravy a otevírá clonu paprskům třetí části spektra: vítězství. Moudrost ho vedla vždy rovnými cestami, ukázala mu království Boží, udělila mu znalost svatých věcí, dovedla ho k bohatství duchovního života a rozmnožila plody jeho práce. Ostríhala ho před nepřáteli, zabezpečila ho a v tuhém zápasu posledním mu zjednala vítězství.

Bůh to byl, který sv. Jana de la Salle uchopil za pravici a podle své vůle ho vedl, protože Jan byl

ochotný k tomuto vedení. Proto ho Bůh přijal ve slávu.

Zpráva o smrti svatého muže vyvolala veliké vzrušení v Roueně. „Svatý kněz umřel.“ říkali všichni, a chvátali uzříti mrtvý obličej hrdiny ctnosti. Mrtvola byla v kněžském rouše vystavena v kapli v St. Yoné. Večer na Bílou sobotu byl pohřeb za nesmírné účasti kněží, řádových osob i laiků.

Na hrobě sv. Jana de la Salle ve farním kostele v kapli sv. Suzany dal farář od sv. Severa vyřítí tento nápis:

„Zde očekává vzkříšení života ctihodný Jan Křtitel de la Salle, kněz z Remeše, doktor bohosloví, kanovník velechrámu remešského, zakladatel bratří křesťanských škol, slavný svým rodem, slavnější ještě svými ctnostmi. Umřel na Velký pátek 7. dubna r. 1719 v 68. roce svého života.“

Roku 1734 byly přeneseny ostatky světcovy do nového kostela Školských bratří a od r. 1835 odpočívají v kapli normální školy rouenské.

Překrásná závěť Janova, psaná bratřím, zaslouží si, aby byla známa i laikům pro velikost víry, moudrosti a lásky, které se v ní odrážejí:

„Poroučím milému Bohu napřed svou duši a pak všechny bratry tovaryšstva křesťanských škol, s nimiž mě spojil.

Bratřím poroučím především dokonalou poddanost Církvi, zejména v těchto smutných časech. Jako známku této poddanosti jim odporoučím, aby se v žádné věci neodlučovali od našeho Otce papeže nebo římské Církve, pamatující vždy, že jsem poslal dva bratry do Říma vyprosit od Boha milosti, aby jejich tovaryšstvo zůstalo vždy sv. Stolci věrno.

Kromě toho jim odkazují:

1. Aby měli velikou úctu k našemu Pánu a Spasiteli;

2. aby chovali velikou lásku ke sv. přijímání a modlitbě;

3. aby ve zvláštní uctivosti měli nejsvětější Pannu a sv. Josefa, patrona a ochránce tovaryšstva;

4. aby povinnosti svého stavu konali horlivě a nezištně;

5. aby zachovávali vespolek nejvroucnější jednotu;

6. aby vůči svým představeným šetřili nejprísnější poslušnosti, neboť tato ctnost je základem a podporou vši dokonalosti v náboženské společnosti."

Pokora bránila sv. Janu de la Salle, aby se za svého života namáhal o královské a papežské potvrzení svého díla. Byl přesvědčen, že osvědčí-li se řád a prokáže-li Církvi i státu platné služby, dosáhne snadno veřejného uznání.

To se také stalo za bratra Timothea, kdy řád byl uznán královským patentem ze dne 2. března 1725, kdy byl zápsán ve sněmovně. Bulou papeže Benedikta XIII. „In Apostolicae“ povýšeno bylo Janovo tovaryšstvo na náboženský řád, když dříve byly po prozkoumání pravidel pojaty do nich výslovně tři obyčejné sliby: chudoby, čistoty a poslušnosti.

Psáti dále dějiny řádu Školských bratří vymyká se našemu úkolu, ač by to byly kapitoly svrchované poučné a zajímavé. Zbývá dodati krátce, že dílo sv. Jana de la Salle nezahynulo, ale zmohutnělo a rozrostlo se téměř do všech končin světa, všude přinášejíc krásné ovoce ušlechtilé snahy o křesťanskou výchovu mládeže.

V naší republice se šíří řád utěšeně zejména na Slovensku, kde jeho péči jsou svěřovány četné školy a kde by mu mohl připadnouti obtížný sice, ale historicky významný úkol obnovy církevního školství, které svým vybavením a leckde i úrovní téměř hlasitě volá po obětavých rukou, jež by se ho ujaly a povznesly je tak, aby mohlo zdárně plniti svůj úkol mezi slovenskou mládeží.

V západních zemích našeho státu patří Školským bratřím, kromě Svatováclavského pensionátu v Bubenči a sirotčince Joanea v Praze II., jediné mužské pedagogium ve Svatém Janě pod skalou u Berouna.

Než skončíme tento životopis, nutno si všimnouti

velikých zásluh sv. Jana de la Salle v dějinách vychovatelství.

Sluší uznati, že svatý zakladatel řádu Školských bratří je vlastním tvůrcem obecné školy, položiv mateřštinu za jediné správný základ všeho vyučování a vybojovav proti cechovním učitelům písma i proti státu, který jim byl ochráncem, právo i těch nejchudších dětí na vzdělání, potřebné pro život. Jestliže v dnešní době si státy jinak počínají, jestliže dnes státní dozorcí orgány školské mají plné pochopení právě pro ty školy, které se starají o vzdělání a výchovu dětí z nejchudších rodin, pak je potřeba pravdivě přiznati, že sv. Jan de la Salle byl jedním z těch, kteří tento vývoj urychlili a kteří vlastně byli učiteli státu v této péči.

Svatý Jan de la Salle je dále původcem některých odborných škol. Zřídil první technickou školu nedělní, vyšší průmyslovou a reální školu bez latiny a je budovatelem prvního ústavu pro vzdělání učitelů.

Jan se nespokojil jen s teoretickým horováním pro nápravu vzdělání těch, jimž jsou svěřovány děti ve škole. Jan tvořil, budoval.

Učitelství v duchu svých předchůdců považoval za velmi důstojný úřad, ke kterému se nehodí každý krejčí, obuvník a tkadlec. Říkával učitelům: „Abyste konali své povinnosti s prospěchem, musíte spojit autoritu ctnosti a autoritu vědomostí a děkovati Bohu za čest, kterou vám prokázal tím, že vás vyvolil z mnohých a postavil v čelo četné rodiny, jejímiž jste otcí. Jste spolupracovníci Ježíše Krista, dělíte se s anděly strážnými o vznešený úřad: bdíti nad dušemi a vzdělávati je.“

Stěžují-li si někde učitelé, že nemají více autority u rodičů než poslední úředník z berního úřadu, kterému může každý beztrestně vynadat, pak si způsobili tento žalostný stav sami, protože opustili i vědomosti i ctnosti. Studium zaměnili za četbu sensačních večerníků a ctnost odvrhli jako něco nedůstojného pro člověka XX. století. Školní práci dělají

z donucení, a kde není lásky učitelovy k dětem, tam není úcty rodičů k učiteli.

Svatý Jan de la Salle tolik by toho mohl povědět každému mladému učiteli pro jeho praxi! Veliký tento školský reformátor zvelebil také docházku školní a připomněl všem rodičům jejich povinnost posílati děti do křesťanských škol.

„Nemohu pomysliť, bych neplakal, na veliký počet dětí, kterým je nevědomost ke zkáze,“ volal. „Abychom přetrhli nedbalost rodičů, zvláště chudých, musíme s nimi především mluvit a upozornit je na jejich povinnost, aby posílali děti do školy, a představit jim, jakého bezpráví se dopouštějí na dětech, když je nedávají cvičit ve čtení a psaní.“

Vidíme, že sv. Jan de la Salle jest účinným propagátorem co nejužšího styku školy s rodinou, doporučuje ústní dohovory, jak je v nové době praktikují zejména na reformních školách. Důležitost pracovní shody mezi školou a rodinou uznává dnes i stát, doporučující Rodičovská sdružení pro řešení podobných otázek, o kterých se zmiňuje Jan de la Salle.

Velký znatel povah, jakým Jan byl, uvádí dále i prostředky, kterými lze rodiče i děti k návštěvě školní pohnouti, zdůrazňuje zejména laskavé chování, přívětivost učitelů a činí dokonce učitele zodpovědným za zanedbávání školy: „Mrzí-li škola děti, pochodí to obyčejně odtud, že učitel má tuze málo zkušenosti a horlivosti nebo nedostatek taktu a povolání.“

Uvnitř řádu uspořádal Jan také vzorně dohled ke školství a jeho správu. Metodické úspěchy Janovy i bratří jsou dodnes předmětem studia nezaujatých pedagogů, poněvadž nejnovější didaktika stále víc a více se vrací k jeho myšlenkám, některé rozvíjí, jiné obměňuje, ale všechny se snaží uskutečnit v nové škole, kterou proti starému typu mají charakterisovati slova „činná, pracovní, tvořivá“ škola.

Všimněme si na příklad dozoru a trestů. Jan praví: „Počet, který budete vydávati Bohu, nebude

omezen pouze na vyučování vašich choyanců, a nebude se vztahovat i k vaší bdělosti nad jejich chováním, neboť musíte mu složit účet z jejich duší. Bděte nad svými dětmi s velkou bedlivostí, neboť ve třídě je pořádek jen potud, pokud nad žáky bdíme. Ne vaše netrpělivost, ale bdělost napraví žáky!“

Stanoví tedy preventivní význam dozoru. Ne špičonství, udavačství, donašečství a všechny ty nectnosti světských i nesvětských internátů, kterými se ničí mladé povahy, ne tedy přímé a nepřímé svody ke zlu, aby mohl býti chovanec chycen a pak aby se mohlo rýt a hrabat s pochoutkou v jeho nedostacích. Dozor má být takový, aby předcházel zlu, aby mu zabraňoval v zárodku a odvracel pozornost od zla k dobru.

V nejnovější didaktice se začíná hovořiti o tom, že málo si všímáme odměny ve výchově a více užíváme trestu.

Na to prvně poukázal teoreticky i prakticky Jan de la Salle, který zavedl na školách rozličné odměny (privilegie, obrazy, dobré známky, lístky) a ustanovil také, že při jejich udílení se má postupovati s přísnou spravedlností: „Nejvyšší odměny náležejí dobrému chování, potom za prospěch, na třetím místě za pilnou docházku a za pozornost při učení. Odměny zbožnosti buďte krásnější jiných a odměny pilnosti lepší než odměny rozumnosti.“

O trestech praví: „Chceme-li, aby škola byla dobře spořádána, musí v ní býti trestáno zřídka. Učitelé buďte jistě přesvědčeni, že autority ve škole mnohem spíše nabudou a zachovají ráznou povahou, jistotou, vážností a mlčením než ranami a tvrdostí a že množství trestů je hlavní příčina četného zanedbávání školy.“

Zcela rozumně nezakázal sv. Jan naprosto tělesných trestů, ale omezil je na řídké výjimky. Píše jednomu bratru:

„Zapřisahám vás pro lásku Boží, nebijte rukou! Bitím nepřitáhnete člověka k Bohu a ctnosti!“

Jinému píše: „Dětem nadávati jest hanebno, tím se jim dává velmi zlý příklad.“

Svatého Jana de la Salle lze dále bez nadsázky označiti za předchůdce typologického a charakterologického prozkumu žactva, které připravují půdu individuálnímu výchovnému působení. Píše o tom:

„Důležitá vlastnost učitelova záleží v tom, že zná dokonale děti, které jsou mu svěřeny, a zřídí podle toho své chování k nim. Zkušenost nás učí, že lidé a zvláště děti nesmějí býti vedeny zcela týmž způsobem: jedny žádají více laskavosti, jiné více pevnosti a jistoty, mnohé potřebují veliké trpělivosti, kdežto jiné chtějí býti povzbuzovány a pobízeny. Vychovatelské počínání tu záleží na poznání a rozeznání duchů, to jest jedna vlastnost z nejpotřebnějších, které si musí učitel vyprositi s nebe modlitbou a která v něm předpokládá jistou soudnost a pozorovací dar.“

Jan de la Salle tak výstižně ukázal na dva nutné prameny správného učitelského působení: na milost Boží a naše spolupůsobení s ní. Obého je nezbytně třeba. Milostí Boží jsem, co jsem, ale tato milost nesmí býti ve mně nadarmo. Musím všechny své síly a mohutnosti, které mi byly svěřeny, zapnout na hlavní vedení milosti, musím láskou Boží prozářit jako Röntgenovým světlem hlubiny své odvahy k činům, je-li potřebí chirurgického zákroku, musím odstraniti vše, co by proniknutí těchto paprsků bránilo a jejich úkol znemožňovalo, musím milost Boží takřka absorbovati všemi skulinami svých myšlenek, tužeb i činů, a pak jsem dobře připraven k povolání učitelskému a vychovatelskému vůbec.

O sv. Janu Křtit. de la Salle platí slova knihy Sirachovcovy:

Vychvalují mnozí moudrost jeho a na věky nebude vyhlazena. Nezahyne nikdy památka jeho, jméno jeho žíti bude k posledním kolenům. Moudrost jeho hlásat budou pohané a chválu jeho zvěstovat bude obec.

Opravdu nezahyne jeho památka. Velký papež

Lev XIII. prohlásil Jana de la Salle dne 19. února r. 1888 za blahoslaveného a 24. května 1900 byl prohlášen za svatého. Jeho svátek se slaví 15. května.

Není bez významu, že na prahu našeho století došlo ke svatořečení velikého dobrodince mládeže a zakladatele řádu Školských bratří. Lev XIII. jistě tušil, jaký boj se rozvine právě v tomto století pro odkřesťanění mládeže, viděl svým prorockým okem všechny nástrahy a léčky, do kterých bude mládež sváděna, viděl zmatení mysli a špatné pojmy o výchově i u katolických rodičů a vychovatelů, a proto postavil na oltář velkého hrdinu křesťanské výchovy — svatého Jana de la Salle.

K tomuto velikému světcí máme neustále obracet svůj zrak, z jeho života se máme učit pro přítomnost a z jeho odvahy máme čerpat povzbuzení k nanejvýš potřebné práci o křesťanskou výchovu mládeže.

Moudrost Janovu uznávají dnes i nekatolíci, úspěchy jeho řádu podmaňují si pohany i novopohany. Učme se i my pokorně z jeho života a spojujme se s modlitbou Církve:

„Bože, jenž jsi pro křesťanské vyučování chudých a pro utvrzení mládeže na cestě pravdy svatého Jana Křtitele, vyznavače, povzbudil a jím novou rodinu v Církvi shromáždil, uděl milostivě, abychom horlením pro tvou čest na jeho přímluvu a jeho příkladem pro spásu duší se stravujeme, mohli se státí účastnými koruny v nebi.“

Staň se!

STAV ŠKOLSKÝCH BRATRŮ ZE DNE 1. LEDNA 1933

Díl světa	Provincií	Řeholních komunit	Všech bratrů	S profesí	Scholastiků	Noviců	V juvenatě	Žáků
Evropa	36	857	8.710	5.669	561	552	2.102	170.696
Asie	4	45	559	340	50	33	158	22.134
Afrika	3	49	524	364	43	26	100	17.039
Amerika	16	312	4.022	2.330	535	433	1.116	93.974
Australie	1	14	80	41	11	18	24	2.652
Celkem	60	1.277	13.904	8.744	1.400	1.062	3.500	306.495

ŠKOLŠTÍ BRATŘI V ČSR.

(Podle díla Svätý Ján de la Salle. Napisali Školskí bratia. Nákladom Školských bratov v Močenoku 1934.)

Jednou z mladých a malých provincií Školských bratrů je československá provincie, která se utvořila r. 1920. Tehdy měla 5 domů, ve kterých žilo 23 bratrů. Prvním provinciálem se stal ředitel ústavu v Urmině br. Eugen Rada. Pro výchovu řeholního dorostu bylo potřeba založit vlastní noviciát. Byl otevřen v Bojně. Po osmi letech přenesen byl do Močenku, kde mu přepustil nitranský biskup J. E. dr. Karel Kmetko svůj zámek s parkem. Nynějším provinciálem a visitátorem československé provincie je ředitel svatojanského domu prof. bratr Arnošt Bis. Spravuje celkem 7 ústavů, ve kterých žije na 100 bratrů, z nichž na 40 má věčné sliby (sv. profesí). Kolem půldruhého tisíce žáků je každoročně pod vlivem duchovních synů sv. Jana de la Salle v naší republice.

Na Slovensku jsou čtyři domy: v Urmině, v Bojně, v Močenku a Spišské Kapitule. V Čechách jsou dva domy v Praze (Joaneum a Bubeneč) a jeden ve Sv. Janě p. sk.

Nejznámější je snad učitelství ústav ve Sv. Janě pod skalou, založený původně s pomocí Svatováclavské školské matice v Praze-Bubenci. Když však budova byla koupena kardinálem Skrbenským pro arcibiskupské gymnasium Otců jesuitů, přestěhovali se bratři do romantického údolí potoka Kačáku, kde koupili — pod známou strmou stěnou skalní zakončenou krásným křížem — rozsáhlou budovu, kdysi benediktinské opatství. Přes 20 let působí již Školští